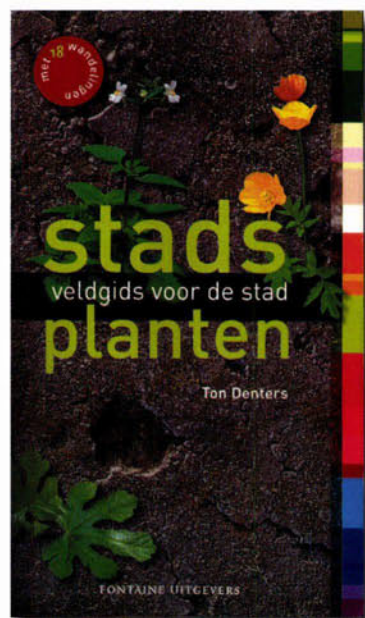

BOEKBESPREKINGEN

STADSPANTEN VELDGIDS VOOR DE STAD

DENTERS, T., 2004. Fontaine uitgevers, Leeuwarden. 432 pagina's, gebonden, full colour, 12 x 20,5 cm. ISBN 90.5956.075.2. Prijs € 19,90. Verkrijgbaar in de boekhandel.

De laatste decennia is er een groeiende belangstelling voor de natuur in de stedelijke omgeving. Dat geldt zeker voor de flora van het urbane gebied. Deze "veldgids voor de stad" geeft beschrijvingen en foto's van 700 soorten planten. Een aantal daarvan zijn ook buiten de stad in heel Nederland algemeen. Het merendeel van de in het boek opgenomen planten behoort echter tot de, zoals ze hier worden genoemd, stadsminnen- of stadsafhankelijke soorten. Onder deze twee groepen planten zijn nogal veel vrij recent opgedoken planten. Sommigen zijn op grote schaal ingeburgerd, anderen zijn (nog) heel plaatselijk aanwezig. Het warmer geworden klimaat speelt hierbij een rol, naast het feit dat het in de stad 's winters zachter en 's zomers heter is dan in het landelijk gebied. Ook zijn er onder de nieuwkomers opvallend veel 'tuinvlieders'. Hier- toe behoren circa tweederde van de ingeburgerde plantensoorten. Op deze en andere aspecten van de stadplanten wordt in een aantal inleidende paragrafen ingegaan. Daarin wordt ook aandacht geschonken aan de herkomst en bron van de nieuwkomers en aan de stadsbiotopen. Deze biotopen worden globaal ingedeeld in "de stenen stad", "de ruige stad" en "de groene stad". Vervolgens komen gerangschikt op bloemkleur en verder op verwantschap en gelijkenis, de verschillende soorten aan bod. Per soort zijn één of twee foto's opgenomen. Ook worden de bloeitijd en hoogte van de plant aangeduid. Codes en schema's geven de mate van voorkomen

aan in de verschillende stadsbiotopen, of de plant stadsafhankelijk of -minnend is, het tijdvak waarin ze ingeburgerd is en nog enkele andere zaken. Een tien- tot vijftiental regels tekst geven uitleg over een aantal belangrijke en interessante aspecten van de plant, waarbij in elk geval steeds de standplaats wordt besproken. Het zal overigens voor de minder goed ingevoerde liefhebber niet meevallen om een aantal soorten op straat te herkennen. Soms zijn de planten te klein afgebeeld, bijvoorbeeld de Slanke mantelanjer of Ijzerhard, en soms is het zeker voor een beginner niet mogelijk om een plant aan de hand van de foto op de juiste naam te brengen. Dit laatste geldt bijvoorbeeld voor bijna alle afgebeelde gele Kruisbloemigen.

Na de beschrijvingen volgt een honderdtal pagina's waarin voor de belangrijkste Nederlandse steden (waaronder Maastricht) bijzondere aspecten van de plaatselijke flora per stad worden behandeld. Hierbij zijn onder meer kijktips en wandelingen langs bijzondere stadsflora, inclusief routebeschrijvingen en plattegronden, opgenomen.

Dit boek onderscheidt zich van andere plantengidsen behalve door het thema, ook door de goed leesbare stijl waarin het geschreven is. Het is de auteur gelukt om allerlei wetenswaardigheden over de stadsflora op een levendige manier weer te geven. Het plezier dat hij zelf beleeft bij het zoeken naar en bekijken van stadspanten en hun groeiplaatsen, weet de schrijver eveneens op de lezer over te brengen. Een leuk boek, dat vooral mensen met enige kennis van planten uitnodigt om ook te botaniseren op hun wandeling door stad en buitenwijk.

Jan Cortenraad

DE SPRINKHANEN VAN NEDERLAND EN BELGIË

KLEUKERS, R., 2004. Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht. 80 pagina's. ISBN 90 5107 039 X. Te bestellen door € 4,53 (inclusief verzendkosten) over te maken op giro 233040 ten name van Jeugdbondsuitgeverij te Utrecht onder vermelding van "Sprinkhanen van Nederland en België". De gids ook te koop op het kantoor van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg voor € 3,-.

Wederom een prachtige veldgids van de Jeugdbondsuitgeverij. Het betreft inmiddels de derde druk van de Veldgids Sprinkhanen in Nederland en België. Ten opzichte van de tweede druk is deze versie uitgebreid en geheel herzien. In totaal zijn 60 soorten opgenomen, tegenover 48 soorten in de tweede druk. In de gids zijn, zoals de titel mogelijk niet doet vermoeden, ook de krekels opgenomen. Natuurlijk is als basis de tweede druk

gebruikt, maar deze is aangevuld met de determinatietabel uit 'De sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera)' van de bekende serie Fauna van Nederland. Bij het gebruik van de tabel ligt de nadruk sterk op de kenmerken die juist in het veld waargenomen kunnen worden. Een loep met een vergroting van 10x is daarbij wel een vereiste.

Het afgelopen seizoen heb ik naar tevredenheid de gids gebruikt, en ook door andere veldwerkers wordt de gids als zeer positief ervaren. De gids is voorzien van een groot aantal tekeningen en foto's die de determinatiekenmerken verduidelijken. Het gebruik van de pijltjes (voor de determinatiekenmerken) is daarbij een handig hulpmiddel. Uitleg over de 'zijkielen', het onder sprinkhanenkenner bekend 'Chrothippus-lobje' en de 'eilegkleppen' worden in een kader helder uiteengezet.

De tabel van sprinkhanen is door nietjes gebonden. Hierdoor kan de tabel jarenlang voor inventarisatieplezier zorgen. De geringe prijs maakt deze uitgave een 'must' voor elke natuur- liefhebber. Laat ik in het komende veldseizoen niet merken dat er nog personen zijn die deze gids niet in hun collectie van standaardveldgidsen hebben opgenomen!

Henk Heijligers

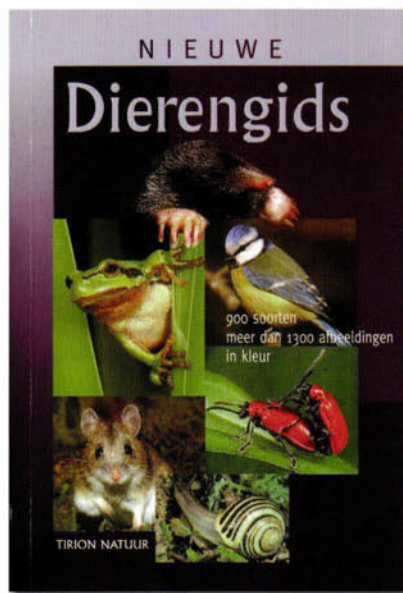
NIEUWE DIERENGIDS

STICHMANN, D. & KRETZSCHMAR, E. 447 pagina's. Tiron Uitgevers bv, Baarn. ISBN 90.5210.567.7. Oorspronkelijk verschenen in het Duits onder de titel *Der neue Kosmos Tierführer* bij uitgeverij Kosmos Verlag. De prijs bedraagt € 19,98. De gids is verkrijgbaar in de boekhandel.

Het idee voor de Nieuwe dierengids is ontstaan tijdens excursies, waarbij deelnemers naar een-

voudige kenmerken van diersoorten vroegen. De gids is dan ook bedoeld voor de beginnende natuurliefhebber.

De gids maakt in eerste instantie een goede indruk, met mooie en vaak goede foto's en duidelijke tekeningen. Op de binnenomslag staan aanwijzingen voor het gebruik van het boek, zoals de indeling en de gebruikte symbolen. Het eerste hoofdstuk geeft zeer kort de biologie van de dieren weer en het gebied dat het boek bestrijkt: Duitsland en omgeving, waaronder Nederland. Daarna volgen de, met verschillende kleuren aangegeven, hoofdstukken, beginnend met de zoogdieren. Dit hoofdstuk is veruit het slechtste, de beschrijvingen zijn summier en er worden maar weinig sporen getoond. Aangezien de meeste zoogdieren zelden worden gezien, zal dit gedeelte daarom vaak niet voldoen. Het hoofdstuk vogels is beter, hoewel door de vaak te klein afgedrukte foto's de determinatie niet eenvoudig zal zijn. Zeker niet voor beginners. De kiekendieven zijn bijvoorbeeld met de gegeven informatie niet te onderscheiden van andere roofvogels. Maar er zijn ook vogels die zeer fraai geportretteerd zijn. Dit geldt met name voor de zangvogels. Leuk om

in de winter de bezoekers van uw voedertafel op naam te brengen. Van de reptielen, amfibieën en

vissen zijn de foto's goed, maar de tekst klopt niet altijd. Zo wordt de Adder nog een algemene soort in het oosten en zuiden van Nederland genoemd. Het gedeelte over sporen en nesten is goed, maar summier. Het beste deel van de gids behandelt de ongewervelden. Hier worden veel dieren vermeld die in de directe woonomgeving voorkomen, zoals tuinen en parken. Bij de vlinders komen ook opvallende nachtvlinders en rupsen aan bod. Het strand wordt terloops meegenomen. Bij de in het water levende ongewervelden is het echter oppassen, want de in zoet en zout water levende dieren worden door elkaar behandeld. Dit hoofdstuk bevat ook enige informatie over zogenaamde plaagdieren, te weten vliegen, muggen en mieren. Kortom de gids is een aardig boekje voor gebruik in huis en tuin en tijdens wandelingen. De slappe kaft en ook de gelijmde binding zal bij veelvuldig gebruik in jas of rugzak niet echt lang mee gaan. Voor een beginnende natuurliefhebber is de gids prima geschikt. Maar voor veel Genootschappers zal het echter weinig houvast bieden, zij zullen meer gespecialiseerde determinatiegidsen nodig hebben.

Antoinette Duijsters

RECENT VERSCHENEN

BOS, F. G., B. AUKEMA & TH. HEIJERMAN, 2004. De wantsen van de Bemelerberg.

16 pp. (zwart-wit). F.G. Bos, Wageningen. Het rapport is te bestellen door € 3,50 over te maken op giro 4976609 ten name van Frank Bos, Wageningen. In 2003 is een veldonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van wantsen (en kevers) op de Bemelerberg.

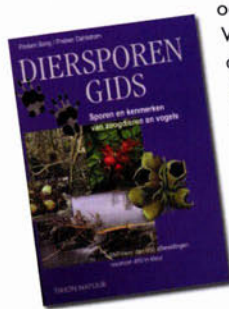
Daarnaast is een beperkt literatuuronderzoek verricht naar de wantsen die in het verleden in het gebied zijn aangetroffen. Dit rapport bevat een korte toelichting op de onderzoeksmethode, een bespreking van de zeldzame gevonden en

niet teruggevonden wantsensoorten, een uitgebreid beheeradvies en een lijst van de gevonden wantsen- en keversoorten. Aangegeven wordt wat het belang is van de Bemelerberg voor de aangetroffen soorten. Naast een beperkte karakteristiek van wantsen in het algemeen, wordt ook ingegaan op het voorkomen van wantsen in Zuid-Limburg in het bijzonder. Tijdens de inventarisatie zijn veel soorten wantsen gevonden, waarvan een groot deel zeer bijzonder is. Echter de meeste bijzondere soorten werden niet op de kalkrijke graslanden aangetroffen, maar juist op struiken en bomen langs het door het gebied lopende openbare pad. Voor de huidige kalkgraslanden op de Bemelerberg wordt zelfs geconcludeerd dat de wantsenfauna onvolledig ontwikkeld is. Volgens de auteurs is een te hoge begrazingsdruk hiervan waarschijnlijk de oorzaak. Zie verder ook het artikel op bladzijde 11 tot en met 13 in dit maandblad.

BANG, P., 2004. Diersporengids. Sporen en kenmerken van zoogdieren en vogels.

264 pp. met 600 afbeeldingen, grotendeels in kleur. Tirion Uitgevers, Baarn. ISBN 90.5210.568.5. Prijs € 39,98. Verkrijgbaar in de boekhandel.

Het betreft alweer de zesde herdruk van de

oorspronkelijke versie. Vergelijking met een eerdere druk (Elsevier Diersporengids, 1980) laat zien dat de grove lijn van het boek nog steeds is gehandhaafd. Wel zijn een aantal nieuwe foto's toegevoegd en is de tekst gedeeltelijk gewijzigd. In dit boek

worden een aantal thema's behandeld over diersporen. Verreweg het grootste gedeelte van het boek gaat over loopsporen, vraatsporen en uitwerpselen. Verder wordt aandacht besteed aan urine, braakballen, legers, nesten en holen, andere sporen en hoe deze sporen verzameld en geconserveerd kunnen worden.

MILIEU- EN NATUURPLANBUREAU, 2004. Natuurbalans 2004.

194 pp. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven & Wageningen Universiteit en Researchcentrum, Wageningen. Met medewerking van het CBS, RIZA, RIKZ, LASER en DLG. ISBN 90.1210.665.6. De Natuurbalans kost € 29,50 (excl. € 5,02 verzendkosten) en is te bestellen bij de Sdu klantenservice (tel. 070-378 98 80, e-mail: sdu@sdu.nl), onder vermelding van 'Natuurba-

lans 2004' en het ISBN-nummer. Wanneer u bij de overheid werkt of studeert op het gebied van natuur en milieu kunt u een e-mail sturen naar 'natuurbalans@rivm.nl'.

De Natuurbalans en de samenvatting staan als pdf-bestand op internetpagina http://www.rivm.nl/milieu/natuurbalans_verkenning/natuurbalans/.

De Natuurbalans is de jaarlijkse rapportage over

de toestand en het beleid van natuur en landschap. Uit de rapportage van 2004 blijkt dat veel soorten profiteren van de verbeterde waterkwaliteit van beken en rivieren. Dit komt mede door de eerste succesvolle resultaten van natuurontwikkeling.

Andere natuurtypen, waaronder heide, hebben nog steeds last van verarming en verzuring. Ook de bestrijding van verdroging stagneert en de Ecologische Hoofdstructuur blijkt nog steeds te versnipperd. Ondanks de geringe successen op dit vlak, heeft het kabinet besloten deze structuur meer te willen realiseren door agrarisch en particulier natuurbeheer. Ook zijn de ecologische verbindingzones als rijkstaakstelling geschrappt. Wat soorten betreft zijn er grote verschillen in de ontwikkelingen; met vleermuizen gaat het goed, maar voor dagvlinders is de situatie zorgwekkend. Ook zorgwekkend is de achteruitgang van de soorten van het agrarisch cultuurlandschap. Door stedelijke ontwikkelingen gaat de kwaliteit van dit landschap sterk achteruit, en is er tussen 1990 en 2000 maar

